

УДК 343.14

Раїса Михайлівна БАЛАЦ,

*ад'юнкт відділу організації освітньо-наукової підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ЗАПОБІЖНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ

Сучасний стан злочинності в Україні та негативні тенденції сьогодення щодо зростання кримінальних правопорушень, зумовлює

необхідність проведення наукових та прикладних пошуків протидії кримінальним правопорушенням, зокрема як засобу запобігання злочинності. Після прийняття КПК України у 2012 році питання щодо запобіжної діяльності слідчого, дізнавача на досудовому розслідуванні вивчалось науковцями лише фрагментарно, не враховуючи понад 600 змін до нього. Сьогодні, все ж таки актуальним залишається питання щодо профілактичної діяльності слідчого, дізнавача під час досудового розслідування, зокрема виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення та вжиття заходів, щодо їх усунення. Здійснюючи аналіз законодавства КПК України 1960 року та чинного КПК України 2012 року, стверджуємо, що в положеннях ст. 23 КПК України 1960 року було закріплено, що при провадженні дізнання, досудового слідства і судового розгляду кримінальної справи орган дізнання, слідчий, прокурор зобов'язані виявляти причини і умови, що сприяли вчиненню злочину [1]. З прийняттям КПК України у 2012 році дане положення було виключено [2].

Однак, виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочину та вжиття заходів щодо їх усунення закріплено в деяких окремих законах України та відомчих нормативно-правових актах. Так, відповідно до положень Закону України «Про Національну Поліцію», зокрема, ст.23 встановлено, що одним із основних повноважень співробітників поліції є завдання здійснювати превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень, а також виявляти причини та умови, що сприяли вчиненню кримінальних і адміністративних правопорушень, вживати в межах своєї компетенції заходів для їх усунення [3]. Також у Положенні про органи досудового розслідування Національної поліції України, затвердженого Наказом МВС України від 06.07.2017 року №570 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України», зазначено, що одним із завдань органів досудового розслідування є виявлення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінальних правопорушень, і вжиття через відповідні органи заходів щодо їх усунення [4]. Крім того, Наказом МВС України № 405 від 20.05.2020 р. «Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України» також закріпленого положення про те, що на підрозділі дізнання покладається одне із завдань - виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних проступків, і вжиття необхідних заходів щодо їх усунення [5].

Таким чином не усунено розбіжність між КПК України, в якому відсутній обов'язок слідчого, дізнавача з питань виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення та вжиття заходів щодо їх усунення та між відомчими нормативно-правовими актами, в яких він закріплений.

Вважаємо за необхідне вдосконалити функції слідчого, дізнавача щодо запобіжної діяльності та внести до КПК України такий процесуальний засіб впливу як внесення подання у відповідний державний орган, громадську організацію або посадовій особі про вжиття заходів щодо усунення виявлених причин та умов вчинення кримінального правопорушення та закріпити його у ст. 40-1 КПК України, наступного змісту: «Стаття 40-1. Подання про вжиття заходів щодо усунення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення. Слідчий, прокурор, орган дізнання, дізнавач встановивши причини і умови, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення, мають право внести у відповідний державний орган або посадовій особі подання про вжиття заходів для усунення цих причин і умов. По даному поданню має бути вжито необхідних заходів і про результати повідомлено особу, яка надіслала це подання не пізніше як у 15-денний строк».

Висновок. Доцільно вдосконалювати функції слідчого, дізнавача з питань запобіжної діяльності на досудовому розслідуванні, при цьому необхідно внести відповідні зміни у положення до чинного КПК України, оскільки вони є в наявності у відомчих нормативно-правових актах. Дана норма повинна міститися в окремому положенні чинного КПК України.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон України від 28.12.1960 № 1001-05 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05> (дата звернення: 02.04.2021). Втратив чинність.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 02.04.2021).

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 02.04.2021).

4. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : Наказ МВС України від 06.07.2017 № 570 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17> (дата звернення: 02.04.2021).

5. Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України : затв. Наказом МВС України від 20.05.2020 № 405 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0491-20> (дата звернення: 02.04.2021).

Одержано 19.04.2021